

Jak čeští soudci (ne)smí jednat. Praxe kárného soudu ve věcech kárných řízení se soudci v letech 2008–2014*

TOMÁŠ FRIEDEL

PRÁVNICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY, DOKTORAND KATEDRY POLITOLOGIE A SOCIOLOGIE

What Czech Judges Can and Cannot do? Practice of Judicial Disciplinary Authorities in the Czech Republic

Summary: *The article analyses all judicial disciplinary decisions issued by the disciplinary court in the Czech Republic since 2008, when the reform of the disciplinary court took place. The author describes the conducts of the judges, which were found inappropriate by the court. In the second part of the paper the author offers analysis of specific cases tried by the disciplinary court in which the court found no substantial breach of the standards of professional judicial ethics or which were suspended before reaching a decision. In the last part of the paper the author summarizes the judgements, offers their interpretation and places their findings in a broader context.*

Key words: *professional ethics of judges, disciplinary proceedings of judges, disciplinary court*

Diskusi o profesní etice soudců není v České republice věnováno příliš pozornosti,¹ a pokud jí pozornost věnována je, zaměřuje se především na otázky abstraktního rázu ve smyslu nastavení mechanismů fungování (správy) soudnictví.² Objevili se v debatě o profesní etice soudců příklady konkrétních soudcovských selhání, nastává zpravidla paradoxní situace. Jednotlivé příklady z praxe, namísto toho, aby debatu prohlubovaly a testovaly hranice jejich obecných rámců, způsobují, že se debata stává ještě povrchnější.

Na vině takových výstupů jsou dva důvody, komplementárně spojené. Za prvé se jedná o již zmíněnou skutečnost, že tématu profesní etiky soudců (a právníků vůbec) věnují stejně tak právní praktici, jakož i akademici nemnoho pozornosti. Za druhé jde o způsob vedení diskuse. Prostor uvolněný sotva patrným zájmem právníků vyplňují média, která se přirozeně orientují na novinářsky atraktivní případy. Vzpomeňme kupříkladu plzeňskou soudkyni zvěčnělou díky její účasti v soutěži Miss Monokiny,³ bývalou jindřichohradeckou soudkyni, jež kradla v samoobsluze⁴ či z novějších případ soudce z Brna, který se snažil ovlivňovat rozhodování kolegů.⁵ Podobně vedená rozprava nám však samozřejmě nemůže být mnoho prospěšná, ptáme-li se, jaká pravidla zavazují české soudce. Cílem tohoto příspěvku je tedy nejen snaha do debaty přispět, ale (a to zejména) na základě analýzy rozhodování kárného soudu čtenáři nabídnout

možnost vytvořit si podrobnější obrázek o tom, která jednání soudců jsou v praxi shledávána za porušení povinností soudce a která nikoli. V tomto místě se sluší poznamenat, že situace týkající se debaty o povinnostech soudců se postupně zlepšuje. Příkladem může být skutečnost, že v současné době na všech právnických fakultách v České republice došlo k zavedení předmětů profesní etikou právníků se zabývajících.^{6,7} Stejně tak si téma nachází svou cestu do odborných periodik.⁸

* Článek vychází z příspěvku *What Czech Judges Cannot Do – Practice of Judicial Disciplinary Authorities in the Czech Republic*, který autor přednesl společně s JUDr. Mgr. Michalem Urbanem, PhD. na *International Legal Ethics Conference VI*, konané v Londýně ve dnech 10.–12. července 2014. Michalu Urbanovi navíc patří vřelé díky za jeho cenné podněty. Dedikováno SVV 2015: Milníky v činnosti ÚS: okolnosti, kauzy, osobnosti.

¹ V podobném duchu se nesla dodnes do jisté míry unikátní konference „Profesní etika právníků Quo vadis?“, konaná 6. a 7. května 2011 na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci.

² Viz např. KYSELA, J. (ed.): *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha 2009, s. 163.

³ Viz např. NĚMEČEK, T.: *Kárná řízení od Miss monokini k alkoholu v siní*. In: *lhned.cz* [online]. 24. 1. 2007 [23. 11. 2014]. Dostupné na <<http://archiv.lhned.cz/c1-20252110-karna-rizeni-od-miss-monokini-k-alkoholu-v-sini>>.

⁴ Viz např. STEINGERWALD, K.: *Dámy a pánové, krást je hanba*. In: *ldnes.cz* [online]. 28. 1. 2004 [23. 11. 2014]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/damy-a-panove-krast-je-hanba-df1-domaci.aspx?c=A040127_202552_nazory_fri>.

⁵ Viz např. Taušová, Z.: *Za ovlivňování kauz dostal brněnský soudce podmínku, půl platu bere dál*. In: *ldnes.cz* [online]. 13. 6. 2014 [23. 11. 2014]. Dostupné na <http://brno.idnes.cz/brnensky-soudce-pesek-dostal-za-ovlivnovani-kauz-podminku-snizeni-platu-113-brno-zpravy.aspx?c=A140613_162901_brno-zpravy_ka1>.

⁶ Přesnější vymezení vztahu „profesní etiky soudců“ a „disciplinární (kárné) odpovědnosti soudců“ ponecháváme pro účely tohoto textu stranou. V článku je tedy disciplinární odpovědnost používána jakožto synonymum profesní etiky.

Právní úprava kárné odpovědnosti soudců

Jak stojí výše, výzkum autora se zaměřil na analýzu rozhodnutí týkajících se kárné odpovědnosti soudců v posledních sedmi letech. Hranice sedmi let nebyla zvolena náhodně; právě před sedmi lety došlo v systému právní úpravy kárné odpovědnosti soudců k významné změně, kterou přinesl zákon č. 314/2008 Sb., který mimo jiné novelizoval dva základní zákony ke kárné odpovědnosti soudců se vztahující, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích, dále též „ZSS“) a zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců (dále též „ZŘVS“).⁹ V účinnost vstoupil 1. října 2008.

Nejvýraznější změnou, kterou novelizace přinesla, bylo narušení dosavadního monopolu soudců vydávat kárná rozhodnutí ve věci svých kolegů.¹⁰ Pravomoc rozhodovat o kárné odpovědnosti soudců byla napříště svěřena výhradně kárným senátům zřízeným při Nejvyšším správním soudu, jehož členové jsou vždy tři soudci a tři členové dalších právnických profesí (po jednom státním zástupci, jednom advokátovi a jedné osobě vykonávající jiné právnické povolání¹¹).¹² Šestičlenný senát kárného soudu rozhoduje většinou hlasů, v případě rovnosti hlasů při rozhodování o kárném provinění vydá senát zprošťující rozhodnutí.¹³ Řízení je jednoinstanční.¹⁴

Návrh na zahájení disciplinárního řízení může podat prezident republiky a ministr spravedlnosti vůči soudci kteréhokoliv soudu a předseda soudu vždy na soudce vlastního soudu a na soudce soudu, který je soudci předsedy v soustavě soudů podřízen.^{15, 16}

Jednání se zahajuje pro podezření ze spáchání tzv. kárného provinění, jehož skutková podstata spočívá „v zaviněné[m] porušení povinností soudce, jakož i zaviněné[m] chování nebo jednání, jímž soudce narušuje důstojnost soudcovské funkce nebo ohrožuje důvěru v nezávislé, nestranné, odborné a spravedlivé rozhodování soudů.“¹⁷ Soudci, který je uznán vinným, je možno uložit kárné opatření v podobě důtky, snížení platu až o 30 % na dobu nejdéle jednoho roku, odvolání z funkce předsedy senátu a odvolání z funkce soudce.¹⁸

Kárná provinění

Jak nadpis napovídá, tato část analýzy se věnuje těm rozhodnutím kárného soudu, ve kterých bylo v soudcově jednání shledáno porušení profesních povinností soudce. Zkoumaným obdo-

bím se v této i ostatních částech textu rozumí doba, ve které se objevují ta rozhodnutí, která byla vydána dle zákonných ustanovení novelizovaných zákonem č. 314/2008 Sb., a to až do 16. června 2014. Celkově se jedná o 131 rozhodnutí, přičemž v 63 z nich nalezneme alespoň jeden výrok o vině soudce.¹⁹ A právě na základě analýzy těchto rozhodnutí si budeme moci vytvořit představu o tom, jaká jednání soudce považuje disciplinární soud za zakázaná.

Takový přístup je jistě možný, mnohými však bude moci být považován za hrubě zkrslující. Zvolili jsme jej proto, že nám takové zjednodušení umožní věnovat více prostoru popisu disciplinární praxe. Ze stejného důvodu se v článku nevěnujeme vztahu „profesní etiky soudců“, respektive „disciplinární odpovědnosti soudců“ a „profesní odpovědnosti soudců“ (*judicial accountability*). Úvahy o disciplinární odpovědnosti soudců se k tématu profesní odpovědnosti soudců (případně souvisejícímu tématu soudcovské nezávislosti a nestrannosti) dříve či později stáčí. Nicméně, jak stojí výše, naším úmyslem není ani tak se pokoušet tato témata pojímat v teoretické rovině, jako spíše poskytnout čtenáři konkrétní vhled do prostředí disciplíny soudců v ČR. Takový vhled může být následně využit k (re)formulaci obecných přístupů či jejich potvrzení. K problematičnosti vymezení samotného pojmu profesní odpovědnosti soudců viz např. KOSAŘ, D.: The Least Accountable Branch. *International Journal of Constitutional Law*, 2013, č. 1, s. 255–257, ve kterém autor mimo jiné dospívá k závěru, že je třeba obecné úvahy posilovat empirickými důkazy. Za těchto okolností se tedy v textu soustředíme téměř výhradně na popis výstupů fungování systému soudcovské disciplíny spíše než na jejich kontextualizaci v rámci možných teoretických přístupů k ní.

⁷ K významu výuky profesní etiky na právnických fakultách viz např. KOPA, M.: Profesní etika v české právní praxi a právním vzdělávání aneb měla by profesní etika být povinnou součástí právnických studií?. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2013, č. 1, s. 21–27 či v zahraničí např. CHAPMAN, J.: Why Teach Legal Ethics to Undergraduates?. *Legal Ethics*, 2002, č. 1–2, s. 68–89.

⁸ Viz např. nedávno na stránkách Jurisprudence MATES, P. – ŠEMÍK, K.: Nad důstojností soudcovského stavu. *Jurisprudence*, 2014, č. 2, s. 40–45.

⁹ Po novele pod č. 286/2009 Sb., do působnosti zákona č. 7/2002 Sb., přibyla i úprava kárného řízení se soudními exekutory.

¹⁰ Ke kritice tohoto systému a obhajobě systému nového viz BOBEK, M.: Odpovědnost a disciplína soudce (v přerodu?) In: ČAPUTOVÁ, Z.: *Zodpovednosť sudcu: Sudcovská etika a disciplinárna zodpovednosť*, Pezinok 2011, s. 21–32.

¹¹ Zpravidla akademik.

¹² ZŘVS § 3 a 4 odst. 1.

¹³ ZŘVS § 4 odst. 7.

¹⁴ ZŘVS § 21. Ústavnost nepřipustnosti odvolání potvrdil Ústavní soud svým náležením Pl. ÚS 33/09 (č. 332/2010 Sb.) ze dne 7. 10. 2010.

¹⁵ ZŘVS § 8 odst. 1, 2. Ve věcech kárných řízení týkajících se správy soudů, tj. těch, jež dopadají výhradně na předsedy a místopředsedy soudů a které se týkají výkonu jejich (místo) předsednické funkce, může řízení svým návrhem zahájit i veřejný ochránce práv. ZŘVS § 8 odst. 3.

¹⁶ Protože sledování čtenosti využívání možnosti podat návrh na zahájení kárného řízení nebylo primárním cílem naší analýzy – přesto k němu však došlo – můžeme již na tomto místě uvést, že navzdory poměrně široce nastavenému okruhu navrhovatelů, dochází v praxi k tomu, že výraznou většinu (přibližně tři čtvrtiny) návrhů podává předseda soudu na soudce vlastního soudu. Zbývající návrhy pak připadají na předsedy soudů vyšších stupňů a ministra spravedlnosti. Ve zkoumaném období veřejný ochránce práva podal pouze jeden návrh a prezident republiky žádný.

¹⁷ ZSS § 87 odst. 1. Dále ZSS v § 87 odst. uvádí zvláštní skutkovou podstatu kárného provinění dopadající na soudní funkcionáře při správě soudů: „Kárným proviněním předsedy soudu, místopředsedy soudu, předsedy kolegia Nejvyššího soudu nebo Nejvyššího správního soudu je též zaviněné porušení povinností spojených s funkcí předsedy soudu, místopředsedy soudu, předsedy kolegia Nejvyššího soudu nebo Nejvyššího správního soudu.“

¹⁸ ZSS § 88 odst. 1. Dle ZSS § 88 odst. 2. lze za kárné provinění soudního funkcionáře uložit vedle důtky i odnětí zvýšení platového koeficientu za výkon funkce na dobu nejvíce 1 roku, snížení platu až o 30 % na dobu nejvíce 1 roku a odvolání z funkce. Ustanovení § 88 odst. 3 též umožňuje upuštění od uložení kárného opatření, pokud je projednání kárného provinění postačující.

¹⁹ Zbývající výroky se tedy týkaly buď zproštění viny, nebo zastavení soudního jednání. Jak již bylo řečeno, obojímu se budeme věnovat v následujících částech textu.

Pro zprehlednění výsledků analýzy jsme na základě podobnosti jednání (a s vědomím skutečnosti, že „podobnost jednání“ je do jisté míry proměnlivá v závislosti na tom, který z rysů jednání se zdůrazňuje) případy kategorizovali do pěti skupin. Jmenovitě jde o provinění týkající se (1) nečinnosti, (2) nakládání se spisy, (3) porušení práva na zákonného soudce, (4) správy soudu, a (5) ostatní.²⁰

Pro správné pochopení celé analýzy je třeba mít na paměti, že v rámci jednoho rozhodnutí mohlo být v některých případech posuzováno více jednání konkrétního soudce – v rozsudku se proto mohlo objevit, jak odsouzení pro více jednání různého druhu, tak odsouzení pro více jednání podobného druhu. V naší analýze jsme postupovali tak, že pokud se v jednom rozsudku vyskytlo odsouzení pro materiálně si podobné jednání (např. první odsuzující výrok se týkal nedodržení zákonné lhůty pro vyhotovení rozhodnutí, druhý odsuzující výrok se týkal neodůvodněné nečinnosti ve spise, tj. oba výroky se týkaly nečinnosti), počítali jsme taková jednání jako jedno. Pokud se v jednom rozsudku vyskytla materiálně si nepodobná jednání (např. nečinnost a nerespektování právního názoru nadřízeného soudu), počítali jsme je jako jednání dvě (tři, čtyři...). Domníváme se, že tento postup, který umožňuje v rámci jednoho rozhodnutí (spisu) eliminovat opakující se výskyt podobných jednání a který naopak umožňuje v rámci jednoho rozhodnutí zachytit všechna lišící se jednání, nám poskytne přehlednější obrázek o složení soudcovských prohřešků.²¹ V textu tedy slovem „případ“ označujeme jeden soudní spis. Souslovím „relevantní případ“ druhově odlišná jednání v rámci jednoho spisu. V této části analýzy tak rozebíráme 67 relevantních případů, které se objevily v 63 případech (spisech).

První kategorií kárných provinění, kterou jsme nazvali kárná provinění týkající se nečinnosti, míníme jednání spočívající v porušení povinností soudce souvisejících s plynutím času. Typickým příkladem je nedodržení lhůty k vyhotovení rozsudku či rozhodnutí o vazbě nebo neodůvodněná nečinnost v řízení či naopak neodůvodněná činnost v řízení, ve svém důsledku způsobující tentýž negativní výsledek, tj. zdržení vyřízení věci. Do této kategorie řadíme pouze taková jednání, u kterých soudce průtah nezavinil záměrně (respektive, mu záměr opožděného vyřízení věci nebyl prokázán – o opačném případě více dále). Tento typ jednání jsme zaznamenali v 51 relevantních případech, což odpovídá přibližně 76 % ze všech relevantních případů, ve kterých byli soudci shledáni vinnými.²²

Kárná provinění týkající se nakládání se spisy jsou taková jednání, ve kterých soudci chtě-

li chyby, jež dříve učinili v řízení, maskovat tím, že nezákonnou cestou změnil protokol o jednáních. Protože se tento typ jednání objevil pouze v šesti relevantních případech (přibližně 9 % z celku relevantních případů, ve kterých byl soudce shledán vinným), zmíníme ve stručnosti všechny. První dva relevantní případy jsou v podstatě totožné. V obou z nich soudce oproti vyhlášenému rozsudku doplnil do písemného vyhotovení (a do protokolu o jednání) další výrok. V prvním případě šlo o výrok o náhradě nákladů řízení, v druhém (jednalo se o trestní řízení) o výrok o náhradě škody.²³ Třetí relevantní případ se týkal soudce, který odůvodnění rozsudku založil na obsahu listinných důkazů, které si opatřil až po vyhlášení rozsudku.²⁴ V dalším případě protiprávního nakládání se spisem soudce v rozporu s vyhlášeným rozsudkem doplnil a připsal do rozsudku řadu dílčích údajů (čísla jednací a data citovaných soudních rozhodnutí a dále zcela nově doplnil i citaci konkrétního usnesení nadřízeného soudu).²⁵ Další příklad spadající do této kategorie se týká chybného protokolu z dražby. Soudce v něm při dražebním jednání nevyzval přítomného dražitele, aby učinil podání, a v rozporu se skutečným průběhem dražebního jednání v protokolu zaznamenal, že přítomný dražitel prohlásil, že nehodlá dražit a dále, že soud končí opakované dražební jednání z důvodu, že přítomný dražitel neučinil ani nejnižší podání.²⁶ V posledním případě manipulace se spisy vystupuje soudce, který nařídil jednání ve věci, při němž měli být přítomni přísedící, následně však

²⁰ Poznámka technického charakteru: Protože každé kárné odsouzení či potrestání soudce může být potenciálním zásahem do soudcovy nestrannosti či nezávislosti, popisu soudcovského jednání bude v této části analýzy ve srovnání s částmi následujícími zvlášť podrobný. Zmíníme většinu, respektive téměř všechny případy, s výjimkou provinění týkajících se nečinnosti soudce. Důvodem k tomuto kroku je jejich početnost, viz níže.

²¹ Bylo by jistě možné nebrat tuto „eliminaci spisem“ v úvahu a ptát se čistě na počet jednání, která byla odsouzena v rámci výroku o vině. Právě takový výsledek by však jako celek slaběji reflektoval obsahovou jedinečnost jednotlivého případu. Tak by soudci, který byl odsouzen za šest podobných nečinností, bylo připsáno šest porušení zákona, což je jistě správné. Z našeho pohledu je však relevantní to, že řečený soudce má potíže výhradně s organizací své práce; nikoli rozsah jeho potíží (s organizací práce). Ze stejného důvodu pak hovoříme o „jednáních“ a „relevantních případech“ a nikoli o „skutcích“.

²² Viz např. rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 11 Kss 11/2009-224 ze dne 22. 6. 2011, 11 Kss 7/2010-58 ze dne 7. 9. 2011, 11 Kss 10/2010-169 ze dne 5. 10. 2011, 16 Kss 6/2012-114 ze dne 22. 3. 2013, či 11 Kss 3/2014-58 ze dne 24. 4. 2014. Veškerá dále citovaná rozhodnutí jsou dostupná na webových stránkách Nejvyššího správního soudu <<http://www.nssoud.cz/main0Col.aspx?cls=JudikaturaSimpleSearch&pageSource=0&menu=188>>.

²³ Rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 16 Kss 7/2012-67 ze dne 30. 11. 2012.

Rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 13 Kss 10/2011-82 ze dne 9. 11. 2011 a 11 Kss 8/2011-36 ze dne 5. 12. 2011.

²⁴ Rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 16 Kss 7/2012-67 ze dne 30. 11. 2012.

²⁵ Rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 16 Kss 5/2012-97 ze dne 22. 11. 2012.

²⁶ Rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 13 Kss 1/2013-85 ze dne 26. 6. 2013.

přisedícím dovolil opustit soud, přičemž účastníky informoval o nepřítomnosti přisedících, a vysvětlil, že není možno jednání vést. Účastníci následně souhlasili s rozhodnutím bez jednání, které soudce (sám) učinil. Vyhotovení rozhodnutí však neslo v záhlaví informaci o tom, že ve věci rozhodoval senát.²⁷

Přesunem ke kategorii nazvané porušení práva na zákonného soudce se dostáváme k relevantním případům, ve kterých soudci jednali, přestože k jednání neměli pravomoc. Toto jednání se objevilo pouze ve dvou relevantních případech (přibližně 3 % z celku relevantních případů, ve kterých byl soudce shledán vinným). V prvním z nich soudce navzdory tomu, že z žaloby bylo zřejmé, že se jedná o pracovněprávní spor, který měl projednávat specializovaný pracovněprávní senát, činil úkony jako samosoudce.²⁸ Ve druhém soudce činil úkony ve věci i poté, co došlo ke změně příslušnosti soudu.²⁹

Jednání ve čtvrté skupině se týkají deliktů souvisejících s výkonem správy soudů, jejich pachatelé se tedy mohli stát výhradně funkcionáři soudu, nikoli „prostí“ soudci. Opět se objevila pouze ve dvou relevantních případech (což činí přibližně 3 % z celku relevantních případů, ve kterých byl soudce shledán vinným). V prvním z nich předseda soudu neoprávněně rozhodl o snížení platu a paušální náhrady soudci za to, že měl v daném měsíci neomluvenou absenci na pracovišti v délce 3 hodiny 21 minut.³⁰ Ve druhém z nich místopředseda soudu zodpovídající za obchodní úsek připustil, aby v rozporu s platným rozvrhem práce jeho oddělení nebyly, až na několik výjimek, přidělovány věci k projednání.³¹

Veškerá zbývající rozhodnutí (šest relevantních případů, tj. 9 % z celku relevantních případů, ve kterých byl soudce shledán vinným) byla svou povahou nezařaditelná do některé z výše uvedených kategorií, evidujeme je tedy na tomto místě v kategorii ostatní. Spadá sem jednání soudce, který v řízení o osvojení nedopatřením poslal usnesení o přenesení příslušnosti soudu i biologické matce, která však nebyla účastníkem řízení a z dopisu se tak dozvěděla bydliště adoptivních rodičů,³² stejně jako soudce, který ve dvou věcech nerespektoval závazný právní názor odvolacího soudu,³³ či jednání soudce-rodiče, který u způsobilého návrhu na zahájení exekuce (ve které sice byla pohledávka již uhrazena, o této skutečnosti se ovšem soudce dozvěděl z osobního sdělení svého dítěte, které v exekuci figurovalo), vznesl dotaz na exekutora, proč exekuce nebyla zahájena; až po tomto úkonu se soudce vyloučil pro podjatost.³⁴ V dalším relevantním případě se soudce v trest-

ní věci snažil ovlivnit věc rozhodovanou jiným soudcem tím, že se ho opakovaně dotazoval na jeho postup, vyzýval ho k provedení důkazu výslechem svědka a opakovaně mu sděloval, že obžalovaný je mediálně známou osobou, a že obvinění proti němu jsou policií vykonstruována.³⁵ Nalezneme tu také jednání spočívající v záměrném (proto se nevyskytuje v první kategorii) nedodržení zákonné lhůty, které vyústilo ve fikci osvědčení se podmíněčně odsouzeného.³⁶ Poslední kárné provinění se zakládalo na chybné aplikaci jednoznačné právní normy (v tomto případě šlo o amnestii) – soudce rozhodl o výkonu trestu odnětí svobody přesto, že obžalovaný byl amnestován.³⁷

Zproštění kárného provinění

Zatímco předcházející část byla věnována hledání jednání, která mají soudci zakázána, v této části výzkumu bychom obrázek o současném stavu disciplinární praxe soudců chtěli doplnit o případy opačného druhu, tj. o případy, ve kterých sice došlo k podání obžaloby, nicméně skončily výrokem zprošťujícím. Zkoumaný vzorek případů tedy zůstává stejný (131 případů), ve 48 z nich byl výrok o zproštění kárného provinění alespoň jedním z výroků. Nicméně i zde pro větší informační hodnotu pracujeme s termínem „relevantní případ“, kterých se objevilo 53.³⁸

Důvodů vedoucích ke zproštění obvinění udává zákon několik: kárně obviněný soudce se kárného provinění nedopustil nebo mu je nelze prokázat nebo nebylo prokázáno, že se stal skutkem, pro který se řízení vede, anebo tento skutek není kárným proviněním.³⁹ Pro naši analýzu

²⁷ Rozhodnutí kárného senátu sp.zn. 13 Kss 5/2012-168 ze dne 16. 1. 2013.

²⁸ Rozhodnutí kárného senátu sp.zn. 11 Kss 4/2012-92 ze dne 7. 11. 2012.

²⁹ Rozhodnutí kárného senátu sp.zn. 13 Kss 4/2013-115 ze dne 27. 6. 2013.

³⁰ Rozhodnutí kárného senátu sp.zn. 16 Kss 10/2013-84 ze dne 10. 1. 2014. Právě toto rozhodnutí kárného soudu je podrobně rozebráno v MATES – ŠEMÍK, c. d. str. 40–45.

³¹ Rozhodnutí kárného senátu sp.zn. 11 Kss 18/2011-251 ze dne 18. 1. 2012.

³² Rozhodnutí kárného senátu sp.zn. 11 Kss 8/2009-51 ze dne 24. 11. 2010.

³³ Rozhodnutí kárného senátu sp.zn. 13 Kss 11/2010-51 ze dne 10. 5. 2011.

³⁴ Rozhodnutí kárného senátu sp.zn. 11 Kss 1/2011-131 ze dne 19. 10. 2011.

³⁵ Rozhodnutí kárného senátu sp.zn. 13 Kss 13/2011-169 ze dne 10. 5. 2012.

³⁶ Rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 13 Kss 4/2013-115 ze dne 27. 6. 2013.

³⁷ Rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 16 Kss 11/2013- 63 ze dne 4. 4. 2014.

³⁸ Do této analýzy navíc nebyly zahrnuty ty případy, respektive relevantní případy, ve kterých došlo ke zproštění pro zjevnou chybu navrhovatele (např. z nepozornosti žaloval průtahy ve spise, ve kterém byl soudce evidentně aktivní, totožné jednání bylo žalováno dvakrát apod.) a ty, ve kterých nedošlo k meritornímu posouzení jednání z důvodu důkazní nouze.

³⁹ ZVRS § 19 odst. 2.

bude však více než prosté sledování důvodů vedoucích ke zproštění (jejichž formulace závisí především na formulaci kárného návrhu), zajímavější sledovat blíže popisy žalovaných jednání a jejich vztah k protiprávnosti.⁴⁰ Ukázalo se totiž, že kárný soud ve svých rozhodnutích o zproštění v podstatě rozlišuje dvě kategorie. V první jsou jednání, ve kterých soud shledal porušení povinností soudce, nicméně dospěl k závěru, že nevysloví výrok o vině, nýbrž o zproštění viny. Tato jednání budeme pro zjednodušení označovat „dovolená protiprávní jednání“. Ve druhé kategorii najedeme taková žalovaná jednání, u nichž se v průběhu kárného soudu ukázalo, že protiprávní nejsou. Tyto budeme nazývat „dovolená jednání“.⁴¹

Kategorii dovoleného protiprávního jednání můžeme dále dělit na tři podkategorie v závislosti na tom, čím kárný soud argumentoval při zproštění viny. Do první podkategorie spadají taková protiprávní jednání, u kterých není možno konstatovat zavinění soudce. Tento druh argumentace soud použil výhradně u žalob (jednalo se o šest žalob tj. o 11 % z relevantních případů zprošťujících kárného provinění) týkajících se průtahů v řízeních. V průběhu kárného řízení soud dovodil, že přestože objektivně došlo k průtahům v řízení (soudce neaktivní až několik let), pro takové jednání není možno soudce stíhat, neboť objem práce, který měl vyřídit, byl nepřiměřeně velký. Takový soudce má zpravidla k vyřízení stovky živých spisů. V těchto případech tedy chybí subjektivní složka deliktu – soudcovo zavinění.⁴²

Ve druhé podkategorii dovoleného protiprávního jednání už kárný soud subjektivní složku deliktu našel, přesto však k odsouzení nedošlo. Soud zde argumentoval tím, že sice došlo k zaviněnému porušení zákona, nicméně jedná se o porušení, která nedosahují takové závažnosti (intenzity), aby mohla být označena jako kárné provinění (objevila se v 18 rozhodnutích, což odpovídá přibližně 34 % ze všech relevantních případů zproštění). Pro velký počet rozhodnutí nebudeme uvádět všechna a vystačíme si s několika vybranými příklady. I v této kategorii se objevila (ve více než polovině relevantních případů zproštění) jednání související s nečinností, tj. taková jednání, v jejichž rámci soudce způsobil v jednání protizákonně nečinnost nebo průtahy. Zde se však jednalo o nečinnost či průtahy trvající kratší dobu (jednotky dnů), případně týkající se jen jednoho spisu či nepatrného množství spisů.⁴³ Patří sem i různé nevhodné projevy soudce. Například byl zproštěn soudce, který v rámci přelíčení několika poznámkami nevhodně komentoval rozhodnutí nadřízeného soudu, kterým mu byly uděleny konkrétní po-

kyny („...já už bych příště odmítl jednak dělat ze sebe šaška...; ... provedeme tady cosi, co nemá oporu v zákoně, co je úplně k ničemu, ale uspokojíme tím něčí ego.“)⁴⁴ či soudce pražského soudu, který se ptal advokáta, jenž nepocházel z Prahy, proč si jeho klient vybral právě jeho, když není z Prahy.⁴⁵ Zproštění si vysloužily i různé drobnější procesní přehmaty (např. neustavení tlumočnicka cizinci, který česky mluvil a rozuměl jen v omezené míře)⁴⁶ nebo soudce, který ve svém senátu nechal nedopatřením rozhodovat přisedícího, kterému už vypršel mandát k rozhodování.⁴⁷

Třetí podkategorie se týká jednání, jež mělo zvláštním způsobem ohrozit důvěru v odborné znalosti soudce (objevilo se v 6 případech, tj. v 11 % relevantních případů zproštění). Šlo o taková jednání, která sice nebyla v souladu se zákonem, nicméně se jednalo o vady řízení, které vyplývaly z nesprávného soudcova uvážení a z nesprávně zvoleného postupu soudce. Příkladem může být rozsudek soudce, který jeho část překopíroval z rozsudku jiného, podobného případu, přičemž ho následně opomenul upravit. Proto se v něm neobjevily některé důležité údaje z jednání, které rozhodoval.⁴⁸ Stejně bylo posouzeno jednání soudce, který ve svém rozsudku uvedl nedostatečné odůvodnění svých závěrů⁴⁹ či jednání soudce, který vzal do vazby obžalovaného, přestože důvody pro uvalení vazby nebyly dostatečné.⁵⁰ V těchto případech kárný soud dovodil, že přestože se jedná o pochybení soudců, k jejichž napravení je příslušný odvolací soud, nikoli soud kárný, protože posuzované jednání bylo „pouhým“ zaujetím nesprávného právního názoru; zaujetí nesprávného právního názoru nemůže být kárným pro-

⁴⁰ Jednotlivá odůvodnění nás však samozřejmě budou také zajímat.

⁴¹ Jedná se tedy o dovolené jednání v úzkém smyslu slova, tj. jednání, jehož nezávadnost posoudil kárný soud. (Na rozdíl od všech dalších jednání soudců, která můžeme považovat za souladná se zákonem, ale kterým potvrzení kárného senátu chybí.) „Dovolenost“ tedy spočívá v tom, že kárný soud odmítl takové jednání shledat za kárné provinění.

⁴² Např. rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 13 Kss 4/2009-102 ze dne 10. 12. 2009, rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 13 Kss 3/2012-68 ze dne 13. 6. 2012, či rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 11 Kss 7/2013-169 ze dne 4. 12. 2013.

⁴³ Např. rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 11 Kss 7/2010-58 ze dne 7. 9. 2011.

⁴⁴ Rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 11 Kss 5/2011-48 ze dne 21. 9. 2011.

⁴⁵ Rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 13 Kss 9/2011-125 ze dne 8. 11. 2011.

⁴⁶ Rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 13 Kss 7/2010-116 ze dne 17. 3. 2011.

⁴⁷ Rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 11 Kss 6/2013-57 ze dne 6. 11. 2013 (spojeno s kárným řízením vedeným kárným soudem pod sp. zn. 11 KSS 8/2013). Při posuzování tohoto případu soudci prospělo i to, že ani sám přisedící si skončení svého mandátu nevsíml.

⁴⁸ Rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 13 Kss 6/2010-65 ze dne 14. 12. 2010.

⁴⁹ Rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 13 Kss 7/2010-116 ze dne 17. 3. 2011.

⁵⁰ Rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 16 Kss 6/2013-102 ze dne 3. 10. 2013.

viněním. V opačném případě by se dle soudu jednalo o zásah do soudcovské nezávislosti. Rozhodnutí kárného soudu nicméně neznamenají, že by soudce měl mít pocit, že může v rámci svého uvážení rozhodovat jakkoli, aniž by mu hrozil kárný postih. Kárný soud totiž chrání jen takové omyly v právním názoru, které není možno označit za exces. Která jednání excesem jsou? Slovy soudu „Lze...učinit obecný závěr, že nezákonný postup či vydání nezákonného rozhodnutí, odůvodněné jiným právním názorem, může představovat důvod pro zahájení kárného řízení s příslušným soudcem v zásadě pouze tehdy, pokud je z okolností případu patrné, že buď (1.) bylo porušeno jednoznačné znění aplikované právní normy, anebo (2.) nebylo respektováno zrušovací rozhodnutí výše postaveného soudu v konkrétní věci ... či (3.) existuje jednotná a ustálená judikatura nejvyšších soudů, kterou daný soudce odmítl akceptovat bez toho, aby svůj odlišný právní názor podepřel komplexní, racionální a transparentní konkurující argumentací.“⁵¹

Přehledem třech podkategorií jsme vyčerpali kategorii dovolená protiprávní jednání, a proto se nyní přesouváme ke kategorii dovolená jednání. Jak jsme již uvedli dříve, kategorií dovolená jednání rozumíme taková jednání, kvůli kterým některý z kárných žalobců podal návrh na zahájení kárného řízení, avšak kárný soud u nich neshledal rys protiprávnosti. Protože se takové jednání objevilo ve 23 relevantních případech (tj. v 44 % relevantních případů zproštění), opět se nebudeme věnovat každému zvlášť, ale spokojíme se uvedením několika vybraných jednání. Zproštěn obžaloby byl například soudce, který se při cestě domů stavil nakoupit si, a při té příležitosti mu na parkovišti zloděj ukradl několik spisů, které si soudce vezl domů k domácímú prostudování. Soudce měl celou dobu aktovku se spisy u sebe v nákupním košíku a následně (při vykládání nákupu z nákupního košíku do kufru auta) v kufru auta. Zloděj však využil krátké chvíle, ve které se soudce od kufru auta odvrátil, aby mohl z nákupního košíku vyndat další zboží a aktovku soudci odcizil. Kárný soud dovodil, že opatrnost soudce byla dostatečná, neboť se nemohl domnívat, že mu v čase odpovídajícím otočení se ke košíku a zpět, bude aktovka ukradena. (Téměř by se chtělo říci, že kárný soud tímto rozhodnutím pochválil obratnost zloděje.)⁵²

I v této kategorii se pak objevují jednání související s nečinností. Výrok o zproštění obžaloby si vyslechl soudce, který v několika řízeních budil v předsedovi svého soudu (který byl v tomto řízení kárným žalobcem) pocit, že způsobuje neodůvodněné průtahy. Soudce například od-

ročoval zasedání soudu za účelem přednesení závěrečných řečí či vyhlášení rozsudku či opakovaně poskytoval (prodlužoval) účastníkům sporu lhůtu pro mimosoudní vyřízení věci. Kárný soud zde konstatoval, že přestože jednání soudce bylo v řízeních spíše nestandardní, nebylo v rozporu se zákonem, neboť pouhá nestandardnost nestačí – soudce totiž může při výkonu svého povolání volit z mnoha cest. Kárný soud uvedl, že „každý soudce má ve většině případů možnost volby z několika možných postupů v řízení, které lze zpětně hodnotit jako více či méně vhodné. Shodně je pak činnost soudce upravena ... [v zákoně], dle něhož jsou soudci povinni vykládat zákon podle svého nejlepšího vědomí i svědomí. Stejně ustanovení ... zakazuje narušovat nebo ohrožovat nezávislost soudce. V souladu s citovaným ustanovením tak lze v případě postupu soudce v řízení označit za kárné provinění pouze jednání natolik intenzivní, která zcela jednoznačně vybočují z mezí zákona.“⁵³ Stejně tak soud vyslovil nevinu soudce, jehož postup v řízení mohl hypoteticky způsobit průtahy. Dle mínění kárného senátu totiž nesprávný postup, který reálně neohroží zájem chráněný zákonem, není možno považovat za protiprávní.⁵⁴

Zastavená řízení

Doposud jsme hovořili o řízeních, ve kterých došlo k odsouzení stíhaného soudce a o řízeních, ve kterých došlo ke zproštění stíhaného soudce. V této části doplníme obraz o praxi kárné odpovědnosti soudců o řízení zastavená. K zastavení dochází z několika důvodů, a to byl-li návrh na zahájení řízení podán opožděně⁵⁵ nebo byl-li vzat zpět, zanikla-li soudci funkce (soudce se vzdal funkce, zemřel nebo odešel do důchodu, nebo byl shledán ve zvláštním řízení nezpůsobilým výkonu soudcovského povolání)⁵⁶

⁵¹ Rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 16 Kss 6/2012-114 ze dne 22. 3. 2013, ve kterém kárný soud podává vedle jiného přehled své související judikatury na toto téma. Připomeňme, že jsme v analýze již narazili na takové jednání, které uvedená kritéria splnila. Jednalo se o soudce chybně aplikujícího amnestii a soudce, který se neřídil závazným rozhodnutím nadřízeného soudu.

⁵² Rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 11 Kss 2/2010-57 ze dne 5. 1. 2011.

⁵³ Rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 11 Kss 11/2009-224 ze dne 22. 6. 2011.

⁵⁴ Rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 11 Kss 11/2013-56 ze dne 27. 3. 2014. Zde je třeba doplnit, že v tomto případě se navíc kárný soud nespokojil s uvedeným konstatováním a v rozhodnutí dále doplnil konstatování, že žalovaný postup byl v souladu se zákonem.

⁵⁵ ZŘVS § 14. Návrh na zahájení kárného řízení musí kárný žalobce podat do šesti měsíců od doby, kdy se o kárném prohřešku dozvěděl, nejpozději však do tří let ode dne spáchání. ZŘVS § 9 odst. 1.

⁵⁶ Soudce je nezpůsobilý k výkonu svého povolání, jestliže mu nepříznivý zdravotní stav dlouhodobě nedovoluje vykonávat jeho

nebo zanikla-li odpovědnost soudce (za jednání už byl potrestán).⁵⁷

Je bezesporu pravdou, že rozhodnutí o zastavení nám nepomohou při určování jednání, která kárný soud považuje za zakázaná či povolená, neboť taková rozhodnutí neobsahují zpravidla žádné posouzení žalovaného jednání (často neobsahují ani popis takového jednání) a omezují se pouze na konstatování důvodu zastavení řízení. Přesto by bylo chybou považovat taková rozhodnutí bez dalšího za nezajímavá. Právě důvody, respektive okolnosti zastavení totiž mohou obraz disciplinární praxe vhodně doplnit, a proto se jim budeme v krátkosti věnovat. Protože se však nejedná o hlavní předmět našeho zájmu a také proto, že v některých případech není možné okolnosti vedoucí k zastavení detailněji identifikovat (rozlíšit jeden důvod zastavení od druhého),⁵⁸ ponecháme následující text na rozdíl od textu předcházejícího bez přesnějších číselných údajů a spokojíme se pouze s uvedením přibližných údajů.

Nejčastějším důvodem pro zastavení řízení je zpětvzetí návrhu kárným žalobcem spolu s rezignací soudce. Obojí se objevuje přibližně ve 20 relevantních případech (z celkových přibližně 60 relevantních případů zastavení řízení). Vedle jiných důvodů, které navrhovatelé při zpětvzetí návrhu uvádějí, se nejčastěji objevuje skutečnost, že kárně stíhaný soudce v mezidobí od podání kárného návrhu změnil své chování k lepšímu, případně svá pochybení odstranil.⁵⁹ Jak již bylo uvedeno výše, v řadě rozhodnutí o zastavení kárný soud bohužel neuvádí informace o tom, z čeho byl rezignující soudce viněn a spokojí se pouze s konstatováním, že se funkce vzdal.⁶⁰ Přesnější obrázek důvodů rezignací nám tak unikne. Z několika málo rozhodnutí, která se zmiňují o obsahu kárných žalob, můžeme dovodit, že se často jedná (opět) o žaloby vytykající způsobení významných průtahů (7 relevantních případů; průtahy v rádech let).⁶¹ Objevila se zde i žaloba na soudce, který se zúčastnil a následně vyhrál dražbu nemovitosti, která byla dražena v rámci insolvenčního řízení, které sám vedl⁶² a řada dalších druhově rozličných jednání.

Závěry

Předložená analýza zřejmě ve čtenáři vzbudí dojem, že čeští soudci, až na výjimky, nemají s disciplínou výraznější problémy. V průběhu sedmi let došlo mezi přibližně 3 000 soudci k podání pouze 63 úspěšných kárných žalob. (Přitom není bez dalšího možné tvrdit, že se žaloby týkaly 63 různých soudců. Někteří soudci – byť jich nebylo mnoho – se před kárným sená-

tem ukazovali opakovaně.) První dojem je navíc posílen pohledem na způsob, kterým byli soudci, na základě závažnosti svých provinění trestáni. Za celou sledovanou dobu byl pouze jeden soudce potrestán odvoláním z funkce.⁶³ Mezi nejčastěji uložený trest patřilo dočasné snížení platu, které se objevilo v 39 případech. V 15 dalších případech došlo k potrestání důtkou, ve zbývajících 8 případech kárný soud konstatoval vinu, nicméně došlo k upuštění od potrestání.⁶⁴

Vedle andělské povahy českých soudců lze ovšem řečené vysvětlit i spíše zdrženlivým přístupem kárného soudu k rozhodování o kárných proviněních. Analýza ukazuje, že k odsouzení dochází „pouze“ v případech zřejmého a závažného porušení soudcovských povinností. Z této skutečnosti, stejně jako z textů rozhodnutí kárného soudu, je zřejmé, že soud kárné řízení považuje za pověstně *ultima ratio*, neboť v opačném případě by kárné řízení bylo způsobilé vyvolávat obavy o soudcovskou nezávislost a profesní integritu. V jednom ze svých rozhodnutí kárný soud konstatoval, že „podání každého kárného návrhu [je] *ultima ratio*, neboť – ... i pokud nakonec kárný soud dospěje ke zprošťujícímu rozhodnutí, je kárně obviněný soudce až do jeho vyhlášení ve značně nepříjemné situaci, a to jak ve svém pracovním okolí, tak především ve vztahu k veřejnosti... Jinak řečeno, každé podání kárného návrhu je

funkci nebo byl pravomocně odsouzen za trestný čin, pro který mu sice nezanikla funkce soudce, který nicméně svou povahou zpochybňuje důvěryhodnost jeho dalšího setrvání v soudcovské funkci, nebo byl v posledních 5 letech před podáním návrhu nejméně třikrát pravomocně uznán vinným kárným proviněním, za předpokladu, že řečené zpochybňuje důvěryhodnost jeho dalšího setrvání v soudcovské funkci. ZSS § 91.

⁵⁷ Odpovědnost zaniká z důvodu, že byla soudci za jednání udělena výtka, což je vyslovení nespokojenosti předsedou soudu. ZSS § 88a. Dalším důvodem zániku odpovědnosti je skutečnost, že kárný žalobce nepodal návrh na zahájení řízení v době do tří let od spáchání kárného provinění. Soud však zpravidla vyslovuje v takovém případě spíše opožděnost podání než zánik kárné odpovědnosti.

⁵⁸ Což se typicky týká rozlišení zastavení řízení z důvodu vzdání se funkce soudce a z důvodu zpětvzetí návrhu. Fakticky se může situace mít tak, že se soudce vzdá funkce. Předseda soudu, který byl současně kárným žalobcem, se o této situaci dozví a rozhodne se kárný návrh vzít zpět. Kárný soud tak dostane zpětvzetí návrhu dříve, než jej kancelář prezidenta uvědomí o tom, že se soudce funkce vzdal. Řízení je zastaveno pro zpětvzetí, přestože reálným důvodem byla soudcova rezignace.

⁵⁹ Např. rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 11 Kss 5/2009-97 ze dne 8. 12. 2010.

⁶⁰ Např. rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 11 Kss 3/2008-54 ze dne 31. 3. 2009, rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 11 Kss 12/2011-147 ze dne 29. 5. 2013 či rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 13 Kss 11/2013-104 ze dne 23. 4. 2014.

⁶¹ Např. rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 13 Kss 3/2009-31 ze dne 14. 10. 2009.

⁶² Rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 16 Kss 3/2012-113 ze dne 12. 7. 2012.

⁶³ Případ se příznačně týkal opakovaných a dlouhodobých průtahů a nečinnosti rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 13 Kss 7/2011-104 ze dne 11. 1. 2012.

⁶⁴ Šest z těchto případů se týkalo drobných nečinností, sedmý z případů se týkal výše popsaného rozhodnutí předsedy snížit plat soudce pro nepřítomnost na pracovišti a poslední z případů, taktéž výše popsaný, se týkal soudce, který rozhodl na základě listinných důkazů, které si opatřil až po vyhlášení rozhodnutí.

způsobitelné zpochybnit vážnost, autoritu a důvěru v rozhodování kárně stíhaného soudce“, čímž se ke zdrženlivosti výslovně přihlásil.⁶⁵

Zdrženlivost můžeme demonstrovat i na těch rozhodnutích, kde sice kárný senát dospěl k závěru, že povinnosti soudce byly porušeny, nicméně nevyslovil vinu (a nerozhodl o potrestání; tato rozhodnutí jsme výše pojmenovali jako dovolená protiprávní jednání). Takový postup se dá jistě bez dalšího pochopit u těch jednání, kde k porušení došlo z důvodů nestojících na straně soudce (typicky průtahy způsobené přetížením soudce). Stejně tak test možnosti postihu soudce za chybný právní názor působí dojmem přiléhavosti. Otázky však vyvolává ta podkategorie dovolených protiprávních jednání, ve které došlo ke zproštění pro nedostatečnou intenzitu porušení zákona. Přestože záměr kárného soudu můžeme chápat, nelze se zbavit dojmu, že takovým jednáním vysílá soudcům (a veřejnosti) poněkud znepokojující zprávu, totiž, že drobná porušení soudcovských povinností bude tolerovat. Přitom můžeme uvést řadu důvodů, proč by tak kárný soud činit neměl. Předně, soudce je v rámci výkonu své profese chráněn víc, než kterékoli jiné povolání. Kárné řízení je tak v podstatě jediným zákonným prostředkem, kterým se může na soudcovy chyby upozornit, přičemž svým jednáním kárný soud tuto možnost dále relativizuje. Přístup budí pochybnosti i proto, že bychom pro něj obtížně hledali příklady v jiných oblastech rozhodování soudů.⁶⁶ V podobných případech by se nám proto jako případnější jevil postup konstatování viny a upuštění od potrestání.

Prvotní dojem o justici složené bezmála z cherubů je dále třeba upravit zejména s poukazem na počet soudců, kteří justici opustili. Jak bylo řečeno, rozhodnutí o odvolání bylo vysloveno pouze jedenkrát. Připočteme-li však k tomuto případu i případy, kdy soudci dobrovolně opustili svoji funkci poté, co s nimi bylo zahájeno kárné řízení, dostaneme se k číslu přesahujícímu 20. Ani v takovém případě pak zjevně nemůžeme tvrdit, že čeští soudci mají s dodržováním svých povinností výraznější problémy. Přesto, „ztráta“ přibližně tří soudců za rok z důvodu jejich prohřešků není zanedbatelná.⁶⁷

Analýza také poukázala na nešťastnou praxi zveřejňování rozhodnutí o zastavení řízení, ve kterých nejsou vždy uvedeny obsahy kárných návrhů (důvody zahájení kárného řízení). Vyvolává se tak dojem nejednotnosti, v některých případech navíc nejistoty. Předpokládejme osobu sledující média (a kárná řízení), která se z médií dozví o soudci, jenž řídil jednání pod vlivem alkoholu, pročez došlo k podání návrhu na zahájení kárného řízení. Před projednáním

případu soudce na svou funkci rezignuje, o čemž však média neinformuje. Kárný soud řízení zastaví, v rozhodnutí o zastavení ovšem neuvede důvod podání kárného návrhu. Předpokládána osoba pak při procházení anonymizovaných rozhodnutí kárného soudu může být na pochybách o výsledku medializovaného případu, neboť nebude schopna jej s jistotou identifikovat. Jako vhodný přístup by se tedy jevil obsahy zveřejňovaných rozhodnutí o zastavení sjednotit tak, že v každém z nich bude uveden i důvod zahájení řízení.

V druhé, třetí a čtvrté kapitole jsme představili odpověď na to, jakých jednání se čeští soudci nemohou dopouštět, respektive, jaká jednání mohou beze strachu z hrozby kárného řízení podstupovat. Celkové vyznění vypovídá o tom, že disciplinární řízení je především řízením, které se zabývá návrhy týkajícími se nečinnosti soudců (v nezanedbatelné míře se objevila ve všech třech kapitolách). Většina kárných návrhů směřovala proti takovému jednání, většina kárných opatření byla uložena za taková jednání.⁶⁸

Z rozhodování kárného soudu je patrné, že soud nepůsobí jako fórum, na kterém by se diskutovaly otázky dodržování povinností soudce (profesní etiky) v širším smyslu. Soud je sám sebou i soudci (a domníváme se, že i veřejností) pojímán především jako trestající orgán, což potvrzuje i zmíněná eventuální stigmatizace žalovaného soudce, a to i takového, který byl následně kárné žaloby zproštěn. Zdá se proto být žádoucím snažit se změnit takového hodnocení kárného řízení, a to zejména s ohledem na skutečnost, že více než třetina případů projednávaných kárným soudem skončila právě výrokem o zproštění.

⁶⁵ Rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 16 Kss 8/2013-45 ze dne 3. 10. 2013. Podobně rozhodnutí kárného senátu sp. zn. 11 Kss 1/2012-29 ze dne 3. 10. 2012, které uvádí, že „Kárný senát však opakovaně zdůrazňuje, že kárné řízení ... by mělo být krajním a výjimečným nástrojem...“.

⁶⁶ Představme si, jak absurdně by působila situace např. v občanském řízení, kdyby soud konstatoval, že škoda sice vznikla, ale protože je nepatrná, výrok o náhradě nevynesl. Stejně tak by bylo s podivem, kdyby v trestním (nebo správním) právu zůstala bez výroku o vině, byť sebelepší, krádež.

⁶⁷ Zde vycházíme z toho, že soudci, kteří se funkce vzdali a jejich jednání tak bylo zastaveno předběžně, počítali s tím, že by byli za své jednání kárně postíženi. Jedná se sice jen o předpoklad, přesto velice pravděpodobný. Vzdáním se funkce si soudce zachovává status bezúhonnosti, což mu umožňuje působit v jiných právnických povoláních. K tomu, zda je žádoucí, aby soudci měli možnost podobného „úniku“ s vidinou možnosti v budoucnu pracovat v jiných právnických povoláních viz BOBEK, c. d., s. 30.

⁶⁸ V tomto místě se disciplinární proces fungující v České republice nejvíce projevuje jakožto tzv. model „vrchnostenského“ dohledu. Viz BOBEK, c. d., s. 21–22. M. Bobek rozlišuje tento „vrchnostenský“ model dozoru, který je vlastní především kontinentální Evropě a který se zaměřuje především na sledování „úřednických“ rysů soudcovské profese (např. dodržení lhůt k vydání rozhodnutí) a je vykonáván v zásadě nadřízenými „úředníky-soudci“ a model dozoru historicky náležející do sféry vlivu common law, kde významnou dozorovou roli hraje parlament, čímž je do jisté míry určena i oblast zájmu takové kontroly, která spíše než na měřitelné parametry výkonu soudcovské profese cílí obecně na soudcovu chování. Samozřejmě, v obou modelech hrají roli i neformální druhy kontroly uvnitř soudnictví.

Skutečnost, že kárný soud nepůsobí primárně jako orgán podněcující diskusi o profesní etice jdoucí nad rámec zákonných povinností je pochopitelná. Jeho *raison d'être* spočívá v disciplinování konkrétních soudců, nikoli rozvádění obecných úvah o správném chování soudce. I v této oblasti však kárný soud může hrát roli, a to především jako orgán poskytující cenné informace z praxe (čehož by měl být důkazem tento článek), které mohou být následně v diskusi a úvahách použity, a to nejen v úvahách soudcovských, ale stejně tak akademických (což – jak věříme – bude doloženo články budoucími). Řada otázek totiž zůstává nezodpovězena. Vedle těch terminologických, naznačených v úvodu, se přímo nabízí úvahy spojené s představeným obrazem kárného řízení se soudci – to, že máme bližší představu o tom, jak jeho praxe vypadá, neznamená nutně, že si takovou podobu přejeme a že s ní souhlasíme. Za úvahu by tedy stálo celkové zhodnocení nastavení systému disciplinární odpovědnosti soudců,⁶⁹ dále by jistě šlo zaměřit pozornost na způsob odůvodňování rozhodnutí kárným soudem a styl jeho argumentace, detailněji rozpracovat někte-

rou z konkrétních oblastí (např. vztah soudce k médiím, ke kolegům, k nadřízeným soudům), bez zajímavosti by nebylo soustředit se na roli, kterou v kárném senátu hrají „nesoudcovská“ právníká povolání, z empirického pohledu by bylo možno se ptát například na to, za jaké jednání následuje jaký trest apod. Témat se zkrátka nabízí celá řada.

V úvodu článku bylo zmíněno, že tématu profesní etiky právníků není věnována dostatečná míra pozornosti, přesto, že se v poslední době začíná situace zlepšovat. Rádi bychom věřili, že náš článek k této tendenci přispěje. Jsme totiž toho názoru, že profesní etika by neměla být považována za téma sloužící k abstraktně mravokárnému poučování, jež je používáno pouze v době, kdy tomu kterému řečníku přijde vhod, ale že by se uvažování o ní mělo stát běžnou součástí života nejen právních profesionálů, ale také akademiků a studentů práv.

⁶⁹ Zákonné nastavení proměnných typu složení kárného senátu, množiny kárných navrhovatelů či skutkového vymezení kárného provinění, je vzhledem k nutnosti ochrany soudcovské nezávislosti a nestrannosti, nanejvýš citlivou záležitostí.

agentura
BOVA

SPECIALISTA NA VZDĚLÁVÁNÍ PRÁVNÍKŮ

Rekodifikace přinesla po 1. lednu loňského roku do našeho práva obrovskou řadu změn, současně však vyvstalo mnoho obtížně řešitelných otázek a komplikací. Připravili jsme proto pod vedením předních právních specialistů řadu zajímavých a velmi aktuálních seminářů, při nichž bude podán podrobný výklad konkrétní právní úpravy, bude poukázáno na sporné výkladové otázky a nabídnuto možné řešení, to vše při zohlednění dosavadní judikatury.

Z nejbližších vybíráme:

- 3. 3. 2015 Valná hromada s. r. o. a a. s.
- 4. 3. 2015 Nová právní úprava podnikatelských seskupení od 1. 1. 2014
- 4. 3. 2015 Nový katastr nemovitostí
- 5. 3. 2015 Eefektivní vymáhání pohledávek včetně prevence jejich vzniku po rekodifikaci
- 9. 3. 2015 Obchodní společnosti po rekodifikaci – s. r. o. a a. s.
- 10. 3. 2015 Vlastnictví bytů a nebytových prostor v NOZ
- 11. 3. 2015 Zajištění dluhu (s důrazem na zástavní právo)
- 12. 3. 2015 Nad výkladovými problémy vybraných institutů (a smluvních typů) závazkového práva podle NOZ
- 12.–15. 3. 2015 Smluvní právo v novém občanském zákoníku
- 16. 3. 2015 Velká systémová novela insolvenčního zákona a aktuální závěry soudní praxe
- 17. 3. 2015 Nájem bytu a nájem prostoru sloužícího podnikání podle NOZ
- 23. 3. 2015 Čas, promlčení a prekluze práva v NOZ
- 25. 3. 2015 Věcná práva – jejich výkon a ochrana
- 26.–29. 3. 2015 Společnost s ručením omezeným od A do Z
- 26. 3. 2015 Podílové spoluvlastnictví a společné jmění manželů v NOZ a judikatuře
- 27. 3. 2015 Družstvo podle nového zákona o obchodních korporacích

DALŠÍ INFORMACE O SEMINÁŘÍCH (MÍSTO KONÁNÍ, PODROBNÝ OBSAH, LEKTOŘI APOD.) A NABÍDKU AKTUÁLNÍCH SEMINÁŘŮ DO KONCE PRVNÍHO POLOLETÍ NALEZENETE NA NAŠÍCH WEBOVÝCH STRÁNKÁCH

www.bovapolygon.cz